

Veszprémy László Bernát

Egy kisiklott falukutató Oláh György szélsőjobboldali újságíró eszméi és publicisztikája (1927–1944)

Tanulmányom Oláh György szélsőjobboldali publicista eddig feltáratlan sajtómunkásságának szegmenseit elemzi, elsősorban első szociográfiájának megjelenésétől a második világháború éveiig, kitekintve emigrációs éveire. Oláh kiadott könyveiből, válogatásaiból és az általa szerkesztett Egyedül Vagyunk folyóirat cikkeiből rekonstruálja világnézetét és az antiszemita újraosztásban, illetve a holokausztban való eszméi részességét. Oláh teljes életútjának kimerítő bemutatása szétfeszítené e tanulmány kereteit, így kutatásom vizsgálódása Oláh új politikafogalmi szóhasználatára, antiszemita propagandakészletére és forradalmi világnézetére terjed ki. Ellentétben a korábbi történeti irodalom „nagybirtokos érdekeket képviselő” alakjával, Oláh itt vizsgált írásaiból egy radikális, antiszemita újraosztást követelő, a totális állam szerepében hívó, a holokausztot ünneplő nacionalista forradalmár-publicista képe bontakozik ki.

Barsi Ödön rádiószerkesztő 1944-es naplójában a következő anekdotát osztotta meg: amikor a szovjet csapatok már közeledtek Budapest felé, a rádióknak Oláh György, a szélsőjobboldali, imrédysta kormánnyal rokonszenvező Egyedül Vagyunk szerkesztője előadását kellett leadnia. A baloldali Barsi nehezen hallgatta a „szörnyű előadást”, és figyelmeztette a szélsőjobboldali szerkesztőt, hogy rövidesen fejezze be; Oláh erre csak legyintett, majd elvörösödve és köpködve, a szavakat felcserélve elhadarta felolvasott szövegét. „Ugye, mégis végigolvastam a szöveget?” – nézett fel ezzel végezvén, mire Barsi így felelt: „Igen, de nem hallotta senki.” A napló szerint Oláh dührohamot kapott, és talán fel is jelentette Barsit (Barsi 2012: 92).

Ez az anekdota remekül illusztrálja Oláh György munkásságát: amikor a szovjet csapatok már a főváros határán jártak, Oláh még mindig a német győzelemről tartott előadást a rádióban, majd – kifutva az időből – csak azért is hadarva befejezte mondandóját, bár már senki sem hallotta. Oláh György, a fiatal elő-falukutatóként¹ még a baloldal által is méltatott, majd szélsőséges és demagóg sajtómunkási karriert befutó Imrédy-párti lapszerkesztő teljes pályafutása hasonlóan alakult. Egész életében a bethleni liberális-konzervatív rend letörésén dolgozott, az ország náci megszállása, a nyilas uralom idején pedig a hatalom megbecsült szószólója lett, míg végül mindent elveszített, és senki nem figyelt már a szavaira.

Tekintve, hogy a két háború közti és a második világháború alatti Magyarország meghatározó sajtószerkeplőjéről van szó, aki az emigrációban is aktív volt,² különös, hogy még nem született monográfia, de még tanulmány sem Oláh György és az általa szerkesztett lap történetéről. Sipos Péter egy Oláh munkásságát futólag érintő cikke adatgazdagsága ellenére téves, osztályharcos prekonceptiókkal dolgozik, „nagybirtokos érdekképviselőként” mutatva be Oláh nagybirtokot támadó írásait (Sipos 1971). Az Egyedül Vagyunkkal foglalkozó egyetlen tanulmány a lap külpolitikai

¹ Ezt a jelzőt Oláh magára is használta, amikor arról értekezett, hogy saját munkájához képest a neves falukutató Braun Róbert „a spanyolviaszt” találta fel. Lásd Oláh György bekiabálása Szeder Ferenc beszédébe 1939. november 17-én. *Képviselőházi napló*, 1939., 3. köt., 185. o.

² Oláh György könyveinek teljes listája: *Örvezetöböl diktátor. Hitler forradalma 1920–1932* (Budapest, 1935); *Egy kilépő naplója* (Budapest, 1941); *Görögút. Az ellenforradalom regénye* (Budapest, 1926); *Három millió koldus* (Miskolc, 1928); *Jajkiáltás a Ruténföldről* (Budapest, 1928); *Lázadás a Tiszánál. Kalandos korrajz* (Budapest, 1932); *Rajnavölgyi utazás* (Budapest, 1935); *Polgár a viharban. Szatíra* (Budapest, 1939); *Ítélt a történelem. A Bárdossy-pör* (Buenos Aires, 1954); *Mindszenty. El martirio de un cardenal* (Buenos Aires, 1949); *Az antikrisztus itt jár közöttünk* (Buenos Aires, 1973); *A festmény és a fattyú. Századeleji korrajz két földrészről* (München, 1979). Az itt idézett cikkeinek többsége az Egyedül Vagyunkban jelent meg. A lap számozását a szerkesztőség meglehetősen szabadosan intézte – ha az évfolyamszámok között ugrást tapasztal az olvasó, az Oláhnak és munkatársainak tudható be.

koncepcióját tárgyalja csak (Papp 2008). A legtöbb sajtó-historiográfiai munka csupán futólag említi Oláht és lapját (Márkus 1979, Pogány 1986). Tanulmányomban a fontos és hírhedt, ám a maga valóságában kevésbé ismert szerkesztő és író sajtómunkási pályáját igyekszem egyes részleteiben kibontani, elsősorban az *Egyedül Vagyunk* hasábjaira írt publicisztikája alapján – megfogadva Oláh György 1974-ben tett kérését az utókor történészei felé, miszerint csak elsődleges források alapján ítélik meg munkásságát.³

Oláh György publicisztikájának megértéséhez szükséges a korszak politikai és társadalomtörténeti hátterét is bemutatni, illetve Oláh karrierjét és kapcsolati hálóját. Oláh György a felvidéki Homonnán született 1902-ben, szegény vasutas szülők gyermekeként. Diákkorában a Katolikus Néppárttal szimpatizált, majd 18 évesen belépett az Ébredő Magyarok Egyesületébe, és részt vett az 1921-es nyugat-magyarországi harcokban (Gulyás 2002). Mint utólag reflektált rá, ekkor alakított ki baráti kapcsolatot Gömbös Gyulával, ám nézetei – mint későbbi munkatársának, Rajniss Ferencnek is – gazdaságilag ekkor még progresszívek voltak.⁴ Falukutatási munkáit 1921-ben kezdte meg (Oláh 1928) kollégája és barátja, Milotay István társaságában (Milotay 1930), aki hozzá hasonlóan a Katolikus Néppártban kezdett politizálni (Ungváry 2012). 1924-ben Milotay maga mellé vette a legitimista, ám antiszemita Magyarorsághoz újságírónak. Antiszemita cikkeire már 1927-ben felfigyeltek. Oláh egy cikkében a bodrogi zsidókat vádolta azzal, hogy „kiszipolyozzák” a magyarokat, mire válaszában az *Egyenlőség* közölte, hogy Oláh láthatóan „még a színét se látta” a szóban forgó falunak.⁵ Oláh első, 1928-as szociográfiájában szintúgy a zsidóságra fogta a magyar vidék tönkretételét (Oláh 1928). Ilyen motívumok Milotay útleíró munkáiban is megjelentek (Milotay 1930). Oláh később leírta, kik inspirálták ekkor újságírói munkásságát: Istóczy Győzöt, Prohászka Ottokárt, Kádár Lehelt és Lendvai Istvánt említette, akik mind-mind ismert keresztényszocialista fajvédők és antiszemiták voltak.⁶ Lendvaival való kapcsolata később látványosan megromlott, a németellenes irányba elinduló publicista gyakori célpontja lesz Oláh támadásainak.⁷ Ekkor azonban még közösen viseltek harcot a liberális sajtó ellen. Fontos megemlíteni, hogy a húszas években 200 politikai napilap volt, ezek nagy része kormánypárti. A nyíltan antiszemita lapok három-négy százalékot tettek ki. Az itt alkalmazott újságírók fizetése jóval kevesebb volt a liberális újságírókénál, ami a fajvédő sajtómunkások dühét és sokszor antiszemitizmusát is táplálta. A Magyarország – és így Oláh – olvasottsága 12 000 példány volt a húszas években, a harmincas évek elején pedig 32 000 (Gyurgyák 2012).

Oláh nemzetiszocialista szimpátiája már 1930-ban megmutatkozott, amikor „a mi horogkeresztünkről”, vagyis annak magyar verziójáról ábrándozott a Magyarország hasábjain (Sipos 1970). Későbbi munkatársa, Makkai János már 1932-ben támogató könyvet adott ki Hitlerről, noha maga később náciellenes ellenállóvá vált (Ungváry 2012). A harmincas évek közepére Oláh befolyása megnőtt: az Új Magyarország munkatársa lett, ismét Milotay szerkesztése alatt, illetve 1935-től „Gömbös-fiókaként” parlamenti képviselővé választották. Politikusként is elsősorban cikkeivel tűnt fel, képviselői munkássága során főleg kulturális ügyekben szólalt fel.⁸ Más parlamenti felszólalásaiban a zsidó vagyon államosítását követelte, „antiszociálisnak” minősítve a „zsidóbirtok” nagy méretét.⁹

Gömbös halálát követően Imrédyhez került közel – úgy vélte, a Gömbös által „meggyújtott lángot” Imrédy „vitte tovább”¹⁰ –, illetve fontos politikai kapcsolataivá váltak más Imrédyt támogató politikusok, mint az egyetemi antiszemita zavargásokat szervező Végváry József és Szabó Gyula későbbi nyilas képviselők (Sipos 1970: 205). Újságíróként ebben

3 Oláh György (1942): Búcsú öreg barátomtól. *Magyar Hírlap* (Buenos Aires), 1974. V. 13–20., 3. o.

4 Gömbös 1921-ben: El kell foglalnunk Moszkvát és Szentpétervárt! *Egyedül Vagyunk*, 4. évf., 26. sz. (1942. XII. 18.), 3. o.; Oláh György (1943): Keresik Gömbös Gyula főhadnagyot. *Egyedül Vagyunk*, 7. évf., 10. sz. (V. 7.), 1. o.

5 Zukor Adolf Ricsén. *Egyenlőség*, 1927. V. 28., 18. o. Az eredeti cikk: Oláh György: Bodrogi zsidósága Dávid királyként ünnepelte Zukor Adolfot, az amerikai filmkirályt, *Magyarország*, 1927. V. 10., 3. o.

6 Oláh György (1943): Gyorsfénykép egy tárgyalásról. *Egyedül Vagyunk*, 6. évf., 8. sz. (IV. 9.), 1. o.; Oláh György (1942): A „harmincadik” előadásán. *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 22. sz. (1942. X. 2.), 1. o.

7 Oláh és Lendvai későbbi kapcsolatához lásd a következő karikatúrákat és cikkeket: Nagy nemzetközi pankráción mérkőzések. *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 3. sz. (1943. I. 29.) 13. o.; A mi madrigál kórusunk. *Ua.*, 6. évf., 5. sz. (1943. II. 26.), 13. o.; Az E. V. kedvencei fellépnek. *Ua.*, 6. évf., 15. sz. (1943. VII. 16.), 13. o.; Nomád, mint a legilletékesebb. *Ua.*, 6. évf., 7. sz. (1943. III. 26.), 15. o.; Mi történt hát Parragi György szerkesztőségében? *Ua.*, 5. évf., 2. sz. (1943. I. 15.), 3–4. o.

8 Oláh György felszólalása 1941. november 28-án. *Képviselőházi napló*, 1939., 11. köt., 593. o.

9 Oláh György felszólalása 1942. június 25-én. *Képviselőházi napló*, 1939., 14. köt., 186. o.

10 Oláh György felszólalása 1941. november 25-én. *Képviselőházi napló*, 1939., 11. köt., 546. o.

az időszakban a „neobarokk” rendszer népies irányzatú kritikusaival és szociográfusaival kezdett dolgozni, köztük Makkai Jánossal, a későbbi nyilas Rajniss Ferencsel és Matolcsy Mátyással, illetve magukkal a népi írókkal: megismerte Kovács Imrét, Darvas Józsefet, Erdélyi Józsefet. Emellett elkezdett nyíltan antiszemita körökben is mozogni. Egy informális antiszemita klubban – amelyből később a Zsidókérdést Kutató Intézet nőtt ki – társai Levatic László és Bosnyák Zoltán fajvédő ideológusok, illetve a magyar zsidóság deportálásának egyik fő felelőse és végrehajtója, Baky László voltak (Ungváry 2012). Végignézve a neveket látható, hogy Oláh a radikális antiszemiták társaságát is kereste.

Oláh még 1937-ben is közölt szociográfiai jellegű írásokat, amelyekben a magyarság „ázsiai” jellegét emelte ki,¹¹ és körének fontos terve volt a falukutatók imrédysta körökbe való csábítása (Ungváry 2012: 287). Ezzel a céllal indult el 1937 októberében az Egyedül Vagyunk mint „színmagyar fórum”, elsősorban értelmiségi olvasóknak. A szerkesztésben még részt vett a kevésbé ismert Pongrácz Kálmán és Kárász József népi író is. A lap többször jutalmazta ösztöndíjakkal az Oláh már említett népi írói köréhez tartozókat. Az Egyedül Vagyunk olvasottságáról nincsenek pontosan adataink, ám 1941 decemberétől a havi megjelenésről a kétheti megjelenésre tért át, illetve tudjuk, hogy a társadalom felső rétegeiben is olvasták (Papp 2008, Ungváry 2012). 1942 elején a lap szorosabban kezdte követni az imrédysta vonalat, „pártközlöny” és nácibarát lap lett. Oláht már 1939-ben kitüntette Hitler a Sasrend II. osztályú érdemkeresztjével „a német-magyar kapcsolatok ápolásáért” (Sipos 1970: 125, 214). Karrierjének állomásai tehát a legitimista és antiszemita ellenzéki lap, valamint a falukutatók voltak, majd a Gömbös-féle radikális szociálpolitikai változásokat ígérő programhoz csatlakozott, később pedig az irányzat kitartó képviselője lett Imrédy alatt, a „hintapolitika” évein, illetve – mint látni fogjuk – a holokauszt idején.

Karrierjének és kapcsolati hálójának áttekintését követően szükséges kibontatni Oláh szociográfusi eszméinek hátterét. Oláh falukutatóként 1928-as *Három millió koldus* című munkájával tett szert hírnévre; a mű címe később a két háború közti rendszer kommunista leírásának egyik kedvelt jelszavává vált. Az Ungváry Krisztián által első hazai szociográfjának nevezett (Ungváry 2012: 248) munka a vidéki lakosság nyomorát leíró könyv volt, és nem meglepő módon jó fogadtatásra talált baloldali körökben. Az urbanus Toll méltatta a könyv „feudalizmus-ellenességét”,¹² a Népszava szintén hosszas méltatást szentelt Oláh írásának:

„Alig akad elbeszélés, amely lélekbemarkolóbb megérzékítéssel, fotográfia, amely döbbenetesebb hűséggel, tudományos munka, amely egyszerűségében is meggyőzőbb argumentációval tárná föl a magyar föld dolgozóinak sorsát, a tízezer holdak határában [...] Tolla megdöbbentő tényeket elevenít meg [...] a magyar falut megeszi a bankkapitalizmus.[...] Megfigyelései helyesek, kritikája önálló és bátor.”¹³

A recenzió mindössze azt rótt fel Oláhnak, hogy bár horizontja „széles”, a szociáldemokráciát „pesti aszfalton” nőtt dolognak tartja. Ám „szocialistaellenes kirohanásai ellenére is örömmel” köszöntötte a könyvet, mert olyan ellenfélnek látta annak szerzőjét, „aki hozzánk hasonlóan meglátja a mai magyar élet igazságtalanságait”. Ez az „első lépés a szocialista küzdőtábor felé”, ám hogy a második lépést (a „megfelelő konzekvenciák levonását”) is megteszi-e Oláh, azt a recenzens kérdésesnek tartotta.¹⁴ A recenzió igen helyesen foglalta össze Oláh világnézetét: ő egy a szociáldemokráciát „pesti” – s minden bizonnyal „zsidó” – „hajtásnak” vélő, valamint a kapitalizmussal, a „feudális maradványokkal” (amelyek nála a nagybirtokot és a nemességet jelentették) és a bethleni liberális-konzervatív elittel soha kibékülni nem akaró radikális antiszemita volt, aki saját, fiatalkori politikai ébredését büszkén vezette vissza Szabó Dezsőre és Ady Endrére (Oláh 1935: 25). Talán érthető is, hogy József Attila a Népszavában megjelent „Ady emlékezete”

11 Oláh György: Hódmezővásárhely, *Az Új Magyarország vasárnapi melléklete*, 1937. III. 28., 10. o.

12 Agricola (1927): *A Koldusok Kegye. A Toll*, 8. sz., 40–42. o.

13 dr. h. m.: *Három millió koldus*. Oláh György könyve, *Népszava*, 1929. V. 12., 16–17. o.

14 Uo.

című versébe beemelte Oláh könyvcímét a három millió koldusról,¹⁵ s hogy még 1952-ben is Oláh sorait ismételte el egy állampárti lap, amikor Magyarország április 4-ei „felszabadításáról” emlékezett meg.¹⁶

Milyen nézeteket vallott tehát ez az Imrédy-párti – s később nyilasbarát – író, aki olyan lényegretörően fogalmazta meg kapitalizmuskritikáját, hogy gondolatai még évtizedekkel később is utat találtak a kommunista sajtóba? Míg az Egyedül Vagyunk egy dolgozója később azt bizonygatta a népbíróságon, hogy „nem voltak elvei”,¹⁷ Oláh Györgynek – a szó morális értelmét félretéve – cikkeinek tükrében erős elvei és világnézete biztosan volt. Lapjának hasábjain egyszer azzal büszkélkedett 1943-ban, hogy mottója a következő: „Ha reggel felkelsz, és nem látod magad a baloldali lapokban megrágalmazva, nem végeztél az előző nap jó munkát.”¹⁸ Természetesen ez nem jelent a korábbi nézeteitől való radikális elrugaskodást, hiszen az egykor a Népszavában pozitív recenziót kapó szerző idővel egyszerűen csak nagyobb teret engedett szociális nézetei antiszemita élének. A heves újraosztást követelő program megmaradt, „mindössze” a „gazdag zsidóság” kifosztásának ötlete kapott még több hangsúlyt. Fent idézett sorához pedig kétségkívül tartotta is magát – noha a baloldali lapokhoz hozzátehetnénk még a liberális-konzervatív sajtót is, ugyanis míg Oláh az általa álbaldalinalak, zsidó jellegűnek talált marxizmussal rivalizált, addig a konzervativizmust és a kapitalizmust főellenségeiként kezelte. A különbség abban rejlett, hogy a szocializmus kapitalizmuskritikáját elfogadta, míg a kapitalizmus szocializmuskritikáját nem. Mint írta, Marx „kapitalizmus-kritikája” valóban helyes volt „az elnyomók gonoszságairól” és „a proletariátus szenvedéseiről”, ám gondolkodása szükségszerűen zsidó, „talmudi” volt, s ezért „a marxizmusé volt a papír, a gondolatrendszer, az elmélet, míg a nemzetiszocializmusnál voltak a tettek”.¹⁹ Parlamenti tevékenysége alatt többször oktatott ki szociáldemokrata parlamenti képviselőket (Kéthly Annát, Szeder Ferencet) Marx tételeinek helyes értelmezéséről, megemlítve, hogy ő „többet olvassa Marxot”, mint vitapartnerei.²⁰

Oláh radikális nézeteivel a korszellemhez való idomulást, egyfajta kulturális és keresztény jobboldali, nacionalista forradalmiság építését akarta szolgálni, amiről már 1934-ben írt: „Nem tehetünk róla, de valami nagyon korszerűt érzünk [...] a friss, katonás, lelkes tömegmozgalomban”, „[az ilyen tömegmozgalmak] a legmélyebb átalakulást, a legigazibb szocializmust, a kapitalizmus és a földbirtok legigazibb elsőprését akarják”.²¹ Ekkori szavai már teljességgel fedték a negyvenes években adott öngazolásait is, amikor a *Zeitgeistra* hivatkozva támadta a „társadalomellenes, közösségellenes” mentalitást. Mint írta: „miközben a politika forr és zeng az ilyen szavaktól: közösség, összefogás, a szervezett közérdek”, a hazai elit nézeteinél „időszerűtlenebb” gondolatot „nagyítóval sem találhatunk”.²² S noha szavai negatív öndefinícióként hatnak, az általa vallott értékek is kihámozhatóak belőle: „Közösség, nemzet, rassz, kollektíva, felső irányítás” – miként föl is sorolta egy másik cikkében.²³ Mindezt pedig erővel, forradalommal akarta elérni: cikkeinek alcímei – „FORRADALMI HULLÁM”, „FORRADALMI SZELLEM”, „FORRADALMI MEGOLDÁS” – erről kellőképpen árulkodnak. „Forradalmi szellem árad széjjel az egész földrészen, de a forradalom szó ezúttal nekünk nem a rombolás démonainak felszabadulását, a népszünetély szabad pusztítását hozza, mint 1918-ban”, hanem „a magyarság legfőbb vágyainak” „új fasiszta-nemzetiszocialista forradalmi ideáiban” való beteljesülését.²⁴

15 József Attila: Ady emlékezete, *Népszava*, 1930. III. 15., 8. o.

16 Április 4-e Hazánk felszabadításának napja (vezércikk). *Honvédségi Szemle*, 1952., 7. sz., 2. o.

17 Nem voltak elveim, vallja Rátz Erzsébet, az Egyedül Vagyunk főmunkatársa, *Husadik Század*, <http://www.husadikszazad.hu/1945-november/bulvar/nem-voltak-elveim-vallja-ratz-erzsebet-az-egyedul-vagyunk-fomunkatarsa> (letöltés: 2016. XI. 7.).

18 Oláh György (1943): Mit végeztünk? *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 1. sz. (I. 1.), 1. o.

19 Oláh György (1941): Voltaire, Freud, Marx. *Egyedül Vagyunk*, 4. évf., 11. sz. (november), 2–4. o.

20 Szeder Ferenc felszólalása 1939. november 12-én. *Képviselőházi napló*, 1939, 2. köt., 218. o. Oláh más bekiabálásaiban arra utalt, hogy ő maga Marxról szokott előadni, illetve Marx alapos ismeretét hiányolja a baloldalon. *Képviselőházi napló*, 1939, 18. köt., 164. és 232. o. Kéthly és Szeder beszédeiben többször maga is hivatkozott Oláhra, jellemző módon nyilas képviselőkkel együtt. Egy alkalommal ugyanazon a napon, 1939. október 26-án citálták Oláh *Három millió koldusát* mind a szocialista, mind a nyilas képviselők. Lásd felszólalásait: *Képviselőházi napló*, 1939, 2. köt., 415., 440. és 443. o.

21 Oláh György: A győri diákparlament, *Új Magyarország*, 1934. X. 23., 1. o.

22 Oláh György (1940): Különposta. *Egyedül Vagyunk*, 3. évf., 7. sz. (július), 15–16. o.

23 Oláh György (1941): Különposta. *Egyedül Vagyunk*, 4. köt., 9. sz. (szeptember), 8. o.

24 Oláh György (1940): Mérleg. *Egyedül Vagyunk*, 3. köt., 8. sz. (augusztus), 23–25. o.

Oláh szellemi forrásvidékét korábbi keresztényszocialista és fajvédő kollégáinak nézetei, azaz Milotay István, Lendvai István és Kádár Lehel (mindhárman a Magyarország munkatársai) határozták meg.²⁵ Oláh írásainak nagy része ezért a magyar munkásság nemzetiszocializmusnak való meggyőzése jegyében készült – dacára legfőbb orgánuma, az Egyedül Vagyunk „értelmiségi hangvételének” (Ungváry 2012: 256) –, valamint a marxizmus (mint „rossz” szocializmus) „zsidó” mivoltának bizonyítása céljából. Szociális érzékenységét már 1935-ben kiadott, Hitlerről szóló könyve is demonstrálta, amelynek alcíme *Hitler forradalma* volt. Ebben érzékletesen írt arról, hogy szegény fiataként Hitler miként kerülgette a bécsi napszámosokat a maltergödörök és az építkezések között, s hogy a későbbi náci diktátor már ekkor átérzte a proletárok fájdalmát, akiket a „nemzetrontó zsidók és a nagytőke” kizsákmányolt. Hitler saját könyve szerint kórházi ágyában kenyérmorzssákkal etette az egereket, mert telve volt a szegények iránti megértéssel. „Ki ne emlékezne” a *Mein Kampf* ezen fejezetére? – tette fel a kérdést könyvében Oláh (1935: 3). Hitlerről a korszak Magyarországon több tucat munka jelent meg (Ormos 1993), amelyek között Oláh munkájának specifikuma a diktátor „szociális érzékenységének” kiemelése volt.

Az Egyedül Vagyunk rendszeresen közölt olyan cikkeket, mint a „Levél Csepelről (egy munkásköltő dicsérete)”. Ez az 1943-as írás például azt méltatta, hogy a csepeli nyilas munkások Prohászka Ottokárt olvasnak, s hogy az itt született munkáskölteményekben „gépolaj, sztrájk, vér, halálsikoly és osztálygyűlölet” (pozitív kitétel!), „a kohók, füstöt lehelő kürtök világa él”.²⁶ Noha a fenti cikket nem Oláh jegyezte, egy írásában maga is kifejtette, hogy a munkásra nem úgy kell gondolni, ahogyan azt a kapitalisták teszik, azaz egy „ócskapiacok alvilágából verődött” „irodalmi rémképre”, hanem mint a tisztességes, becsületes, jobboldali magyar és antiszemita munkásra.²⁷ „Zsidók és marxisták” című cikkében pedig azt fejtette ki, hogy a magyar munkásvezetők még akkor is zsidó érdekeket szolgálnak, ha nem zsidó származásúak.²⁸ A lap máshol a finn szociáldemokrata pártot éltette, amely antikapitalista, zsidómentes és nacionalista – tehát „tökéletes” – volt, „a szó szoros értelmében vett nép-nemzeti állam létfenntartó tényezője”.²⁹ Oláh még 1943 nyarán is méltatta Kovai Lőrinc, a Szabad Nép későbbi kommunista munkatársának *Földönfutók* című könyvét, amelyben a „munka himnuszát” vélte felfedezni; máshol hozzátette, hogy saját lapját „demagógnak, ponyvának” nevezik kritikussai, ám „utóvégre nem szégyen az”, hiszen „egy szocialistának a tömeghez kell beszélnie”.³⁰ Oláh itt kétségkívül a nemzetiszocializmus magyar értelmezését nevezte egyszerűen „szocializmusnak”.

Dacára a marxizmus övéihez hasonló tételeinek – például ő is vallotta az „osztálynélküli” társadalom utópiáját és ő is egy „szocialista gazdaságot” vizionált a háború utánra³¹ –, az eszmét Oláh zsidó machinációnak tartotta, „Marx rabbiivadék gyűlöletevangéliumának” nevezte azt, illetve sértődötten utasította vissza, hogy Magyarországon csak zsidók tudnának forradalmat csinálni (utalva itt Kun Bélára).³² Kedvenc témáját azonban a „zsidó” Freud, Marx és Voltaire (!) írásai jelentették, akik szerinte a valóban „elrozdált, dohos” „feudalizmus” lebontását tévútra vitték. A kérdés tehát számára nem a – felfogásában egy csokorba fogott – „feudalizmus”, nemesség, kapitalizmus és klasszikus liberalizmus eltörlésének szüksége, hanem annak módja volt. Itt utalhatunk Marx alaptételeit elismerő, fent idézett soraira. A nagy különbség szerinte a fajiségben és a vérben volt keresendő, s ezért fogadta el Hitlertől,

25 Ezekre utal Lendvai István: Hírbe hoztak a Népszavánál, *Mai Nap*, 1943. VI. 9., 1–2. o.

26 Levél Csepelről (egy munkásköltő dicsérete). *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 1. sz. (1943. I. 1.), 14. o.

27 Oláh György (1943): Az a bizonyos ezüstkanál. *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 12. sz. (VI. 4.), 1. o.

28 Oláh György (1943): Demokraták, a fedélzetre?! *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 7. sz. (III. 26.), 1. o.; Zsidók és marxisták. Uo., 15. o.

29 Egy szociáldemokrata párt, amelyben nincs zsidó és ellensége a nemzetköziségnek. *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 6. sz. (1943. III. 12.), 9. o.; Oláh György: Vér és föld. Uo., 5. évf., 12. sz. (d. n.), 1. o.

30 Oláh György (1943): Földönfutók. *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 14. sz. (VII. 2.), 1. o.; Egy harcos világnézet irodalmi ünnepe volt a Magyar Futár és Egyedül Vagyunk vigadói estje. Uo., 5. évf., 1. sz. (1943. I. 1.), 5. o. Sajátos módon Sipos Péter éppen azt róttá fel a büszkén demagóg Oláh Györgynek, hogy jobboldalisága „eleve korlátozta a szociális demagógia mértékét” (Sipos 1970: 209, 213–214).

31 Egy harcos világnézet irodalmi ünnepe volt a Magyar Futár és Egyedül Vagyunk vigadói estje. *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 1. sz. (1943. I. 1.), 5. o.; Oláh György: Levél gróf Esterházy Tamáshoz. *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 14. sz. (d. n.), 1. o.

32 Oláh György: Egy forradalom újjárendezi a falut. *Egyedül Vagyunk*, 4. évf. 8. sz. (1941. augusztus) 8–10.; Uő. (1942): A fekete kombiné. Uo., 5. évf., 13. sz. (december), 1. o.

Mussoliniról és Salazartól azt, amit Marxtól elutasított³³ (Mussoliniról pozitív hangvételű cikkeket már az 1920-as években közölt,³⁴ míg Hitlerről először 1935-ben publikált méltató munkát). Itt idézett tételét fejtette ki egy korábbi fajvédő társának írt magánlevelében is, hozzátéve, hogy: „Fiatalon még a szocializmussal szimpatizáltam, és csak később tapasztaltam a mögöttem rejlő szíriai svindlit [...] ám tisztelem az együtt lélegző kollektív mozgalmak iránt megmaradt.” Mussoliniról szóló cikkében talán magára is utalhatott, mikor azt írta, hogy csak az lehet nagy nemzeti vezető, aki egykor szocialista volt, majd kiábrándult abból.³⁵

A liberális-konzervatív Bethlen-érával való szembenállását legegységesebbé „Apák és fiúk” című cikkében tette, amely – a magyar fajvédelem generációs különbségeket hangsúlyozó tradíciójához híven, amelyhez már Bajcsy-Zsilinszky Endre, Kádár Lehel, Lendvai István és Milotay István is tartozott – éles vonalat húzott a világháborút és összeomlást megtapasztaló, radikális jobboldali értelmiség – a „fiúk” –, és a régi rendszert, a nagybirtokot és kapitalizmust képviselő múlt generáció – az „apák” – között. Kifejtve, hogy „apáink nevelése és nagy belső romlása” miatt lett ilyen az ország. Oláh azt írta, hogy a bethleni Magyarország „a magyar reakció” volt, maga a liberalizmus és a konzervativizmus szövetsége, amellyel szemben eljött a közösségi eszme, a szocialista gondolat, az állami irányítás és a korlátozott szabadság eszméje, amelyet kortársai nemzetiszocializmusnak, fasizmusnak vagy falangizmusnak neveztek, egyfajta szinonimaként használva az eltérő jelentésű szavakat. Bethlen egy beszédében – idézte fel Oláh – párhuzamot vont a bolsevizmus és a nemzetiszocializmus között, ám az utóbbi szerinte „a forradalmi szocializmus gondolatából” csak „bizonyos összeférő” sorokat „vesz át”, például a nemesi rangok eltörlését.³⁶ A két generációt szerinte a legjobban Bethlen és Imrédy képviselte, akik között akkora a „roppant űr, amely máshol félembertöltőn, félévszázad alatt nem támad az emberek gondolkozásmódja, hite, világnézete között [...] soha két nemzedék közé nem vont még olyan cezúrát a történelem, mit éppen e két szoroson egymásután következő generáció”, a háború előtti és utáni közé. Bethlent „a vadregényes vidéki várkastélyok” új XIV. Lajosaként írta le, akinek „üszkös romhalmazától” „szabadulni kell”.³⁷ (Érdekes, hogy Oláh egyetlen cikkében sem reflektált arra, amikor kiderült, hogy Imrédynek zsidó felmenői vannak, ez a téma nemcsak publicisztikájából maradt ki, de később sem utalt rá.) Oláh írásaiban a nemesség és az előjogok támadása éppen olyan fontos volt, mint a tőke- és zsidóellenesség. Ahogyan egy Jaross Andornak írt levelében fogalmazott, ő egy társadalmi újrendeződést akart látni, ahol nem a nemesi nevéük álnak a létra tetején, a „vezércikkben puffogó, sültgalambváró, országzászlós-pántlikás nyugalmazott kegyelmesek”, a „kivénhedt liberális matadorok” és a „grófi konzervativizmus”, hanem a tettere kész fiatalok: „A magyar jövő az egyszoba-egykonyhában lakik” írta.³⁸

33 Oláh György (1941): Voltaire, Freud, Marx. *Egyedül Vagyunk*, 4. évf., 11. sz. (november), 2–4. o.; Uő. (1943): Zsidók és marxisták. *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 5. sz. (II. 26.), 1. o. Fentebb utaltam arra, hogy Oláh „jobboldali” forradalmi hullámként látta vallott szellemiségét, s hogy itt a jobboldali mit takar, arra ő és talán Erdélyi József is választ adott, amikor az utóbbi úgy nyilatkozott az *Egyedül Vagyunk*-nak „Miért vagyok jobboldali?” című interjújában, hogy ezen irány lényege a „demagógia”. Ebben az értelemben persze – és a klasszikus jobb- és baloldali felosztás gyökereit figyelembe véve – a tömegmozgalmi és szocialista nyilas eszmeiség vajmi kevésé tartozott a társadalmi hierarchiában gondolkodó, gyakorta elitista jobboldalhoz. Lásd: *Miért vagyok jobboldali? Beszélgetés Erdélyi Józseffel*. *Ua.*, 6. évf., 21. sz. (1943. X. 8.), 4. o.

34 Oláh György: *Olasz ébredés, Magyarság*, 1926. VII. 12., 2. o.

35 Oláh György levele Lendvai István számára, 1936. március 8., Lendvai István hagyatéka, a Lendvai-család szívességéből; Oláh György (1943): Mussolini. *Egyedül Vagyunk*, 6. évf., 16. sz. (VII. 30.), 1. o.

36 Oláh György (1941): Apák és fiúk. *Egyedül Vagyunk*, 4. évf., sz. n. (III. 3.), 4–6. o.; Uő. (1939): Az irodalom vaskora és a fajvédelem. *Ua.*, 2. évf., 1. sz. (január), 3–5. o. A lap forradalmi és antiliberális irányultságát mutatja hirdetésének szövege is: „A liberális reakció ellen küzd az *Egyedül Vagyunk*”. Lásd: 5. évf., 17. sz. (d. n.), 2. o.

37 Oláh György: Imrédy és Bethlen. *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 11. sz. (d. n.), 1–3. o.

38 Oláh György (1938): Levél Jaross Andorhoz az alibi-irredentáról és az új világról. *Egyedül Vagyunk*, 1. évf., 2. sz., 3–6. o.

A lomha és avított bethleni bürokrácia képének – néha akkurátus³⁹ – megfestése Oláhnál azonban könnyen átcsapott a vad és erőszakos szociális átalakítás követelésébe szerzőjének bevallott „bontási dühében”. „Nem lehet ma irgalom a liberalizmus legnemesebbjeinek sem” – írta –, s „maradéktalanul tönkre kell tenni” mindent, amit azok elértek.⁴⁰ Ezen Oláh elsősorban a nagybirtok maradéktalan felosztását értette, amely programot véleménye szerint Hitler már kivitelezte Németországban (Miller 1941). „Forradalom a német mezőgazdaságban” című cikkében Oláh azt írta, hogy hitleri mintára idehaza is meg kellene szüntetni a liberális földmagántulajdon koncepcióját, mert „az egész mai kapitalista gazdasági rend [...] a vándorló, hontalan, soha meg nem nyugvó nomád zsidó Ashavér-szellem alkotása”, és nem felel meg a faji tartalékot jelentő „antiszemita parasztság” törzsi elveinek. Oláh erényként emelte ki, hogy a vidéki parasztság versenyképtelen és nem ért a pénzhez (s következésképp a „zsidó pénzmételytől mentes”):

„Pénzválságról, a bankjegyforgalom megszűküléséről, a tőzsdék pesszimizmusáról beszéltek neki, anélkül, hogy az egészből értett volna valamit [...] Milyen jól esett tehát, mikor végre jött egy párt és hirdette, hogy a kapitalista rendszer csakugyan kényszerzubbony, idegen érdekek szolgálata, amellyel szemben még él a nép ősjoga [...] és egyszer át fogja formálni a világot!”⁴¹

Szerinte a zsidó liberalizmus és a magyar konzervativizmus sötét szövetséget kötött a földosztó fajvédelem ellen, mert „amikor a fajvédő politika rájött arra, hogy a földreform is fajvédelem [...] egyszerre a zordon ókonzervatívok körül talál[t]uk legtöbbjüket [a zsidóknak]”.⁴² Egyfajta fordított társadalmi hierarchia felvázolásával Oláh úgy vélekedett, hogy a parasztnak kell privilégiumokat adni – akiket így jellemez: „a mélyből, a szegénységből, a zsellérségből, a jobbágyi előítéletek koloncainak halmaza alól fölvergődtek” –, míg a nemességtől el kell venni azokat, már csak annak „vérkeveredése”, zsidó és szláv „fertőzöttsége”, fizikai gyengesége okán is. Az Egyedül Vagyunk példákval illusztrálta „A magyar főnemesség fajképét”, „zsidókeveréknek” nevezve például Szerényi Józsefet, Kossuth Lajosról pedig kifejtve, hogy az nőies arcú, szólni alig képes, „csenevész”, „jellegzetesen magyar-tót nemes” volt, telve „szláv miszticizmussal”.⁴³

Ismerve Oláh lesújtó ítéletét a magyar nemességről, talán nem meglepő, hogy a forradalmi tömegmozgalmak „új emberének” képe is megragadta az Egyedül Vagyunk szerkesztőjének fantáziáját. Magát – illetve korának ifjúságát – is ilyen keretbe helyezve írta le 1940-ben: „Magyarország egyelőre még nélkülözi azt a csodálatos férfiaságot” – méltatta a német légierőt –,

„...mely tízezzrel vállalkozik arra, hogy felhők magasságából, kétezer méterről, becsukott ernyővel, ellenséges terület, ellenséges szuronyerdő felett, beleugorjon a világűrbe [...] A fiatalság [nálunk még csak] az arisztokrácia egéből hull alá [...] a liberális kereskedelem [...] kellős közepébe.”⁴⁴

39 Az egalitárius szimpátiákkal nem rendelkező olvasó is ráismer az Oláh által epésen megfestett magyar irodalom képére. Oláh leírta a minisztériumokban díszmagyaros ősök portréi alatt üldögélő emberek bajait, akik várnak az államtitkára, de aki persze nincs benn; idővel a „vidéki puskázások” és a „pesti lokálok” világából kilép az „évszázadokat sejtető hanyagsággal” szényitott prémkabátos, ismeretlen egzotikus madarak zöld tollával ékesített sapkás uraság, akinek ugyan nem ismer a titkár, „de a minisztérium falai között annyira kiélesedett ösztöne tévedhetetlenül érzi: ezt az embert vissza kell tegezni”. Rögtön udvarias lesz a látogatóval („méltóztassál parancsolni”), kinek érkezésére hirtelen előkerül a miniszter. Az tegezi („szervusz, Rudikám”), és rögtön ezüst tárcából kínálja cigarettával: „Ebben a kattanásban is annyi snájdigság van, mint egy huszártiszt összevágott bokájában.” A figurák eltűnnek a hivatal mélyén; az ügyes-bajok gondok pedig aznap sem kerülnek elintézésre (Oláh 1932: 3–6). Figyelemreméltó még Oláh György recenziója Makkai János méltán híresebb munkájáról. Oláh György: Urabátyám országa. *Egyedül Vagyunk*, 5. köt., 15. sz. (d. n.), 1. o.

40 Oláh György (1941): Voltaire, Freud, Marx. *Egyedül Vagyunk*, 4. évf., 11. sz. (november), 2–4. o.

41 Oláh György (1939): Forradalom a német mezőgazdaságban. *Egyedül Vagyunk*, 3. évf., 8. sz. (augusztus), 17–24. o.

42 Oláh György: A fekete kombiné. I. m.; Uő. (1941): Egy forradalom újjárendezi a falut. *Egyedül Vagyunk*, 4. évf., 8. sz. (augusztus), 8–9. o.

43 Oláh György (1939): Az irodalom vaskora és a fajvédelem. *Egyedül Vagyunk*, 2. évf., 1. sz. (január), 3–5. o.; A magyar főnemesség fajképe. *Egyedül Vagyunk*, 2. évf. 5. sz. (d. n.), 41. o.; Oláh György: Egy Kossuth-portréhoz. *Ua.*, 2. évf., 3. sz. (d. n.), 9–14. o.

44 Oláh György (1940): Különposta. *Egyedül Vagyunk*, 3. évf., 6. sz. (június), 19–20. o.

Amíg viszont nem történik Magyarországon is forradalom, addig „csak a szegény házilúd bámulhatja úgy a magasban húzó vadlibákat, ahogy én akkor egy egész nemzedék nevében ezeket a fiúkat néztem”.⁴⁵ Hasonlóan lenyűgözte a náci szobrászat: „a hatalmas tömegek, az izom, a témák, a bajtársak”, a „bosszúállás, a harc és elhívás” témája a művészetben.⁴⁶ Az író ennek az új elitnek az élén vizionálhatta magát, amikor „Üzenet a patkányoknak” című írásában így fogalmazott:

„Vegyék tudomásul: mi nem óhajtok még egyszer az életben semmilyen jött-ment idegen náció előtt hason csúszva koldulni. Inkább a harcmezőn, fegyverrel a kezünkben fogunk elpusztulni egy szálig, de vezeklő örökösök nem fognak utánunk maradni, mert a másvilágra érkezve már szolgák hada fog bennünket várni.”⁴⁷

Érdemes kiemelni, hogy ilyen propagandafogások a náci tömegkommunikációban is megjelentek (Heinze 2017). Oláh ezért faji törvénykezést akart látni – a bibliai Ezsás és Nehemiás „híres fajvédő törvényeire” hivatkozva –, amely „férfiasabb, katonásabb, hódítóbb, szociálisabb Magyarországot” küzdő „harci közösséget csinál a magyarságból” az „új magyar szocializmus” nevében.⁴⁸

Míg a földosztás az „egyszoba-egykonyha faji tartalékainak” felemelését volt hivatott szolgálni, addig e fajvédelmi törvényeknek a középosztály és a „fajmagyar” értelmiség számára kellett volna elhozniuk a „társadalmi igazságot”, „egy nagy, tervszerű közgazdasági átrendezést, egy hitelekkel, átképzéssel, irányítással támogatott rendszeres keresztény közgazdasági honfoglalást [...] egész a legfelsőbb pozícióig”.⁴⁹ Ahogy Erdélyi József is megfogalmazta az Egyedül Vagyunk hasábjain: a zsidókérdés megoldása az lesz, „ha többet nem lesz zsidó üzlet”.⁵⁰ Oláh pedig a háborús káoszt és a diktatúrák virágkorát remek alkalomnak találta a „zsidó üzlet” elkobzására és a zsidó üzletek üzemeltetőinek kitelepítésére:

„Üstökön kell ragadni a nagy alkalmat! Ki kell használnunk a tűnő korszakot! Rövid úton meg kell oldanunk [...] a zsidókérdés végleges rendezését, a nemzetiségek kicserélését, a Kárpátokon túl világszerte szétszórt magyarság hazatelepítését.”

Mint írta, a zsidóságnak „hatalmas területeket” jelölnek majd ki, míg a zsidók helyét a gazdaságban az addig külföldön élő magyarok vehetnék át:

„Milyen nagyszerű lenne, ha az így támadt majdnem háromnegyedmillió úrt, a zsidók által elhagyott üzemeket, gyárat, vállalkozásokat amerikai, párizsi, bukaresti magyarokkal népesítenék be! Világlátott magyarokkal, sokat próbált, nyugati magyarokkal! [...] Persze ehhez az kell, hogy idehaza kész javakat, kész üzemeket, kész munkahelyeket, családi házat, műhelyeket kapjanak [...] forradalmi akaratra van szükség, hogy a nagy műtétet, mely körülbelül hatszáz ezer zsidó kitelepítését, ugyanennyi más nemzetiség kicserélését kívánja, csakugyan végrehajthassuk.”⁵¹

45 Oláh György (1940): Különposta. *Egyedül Vagyunk*, 3. évf., 6. sz. (június), 19–20. o.

46 Oláh György (1941): Alkotók fölszabadulása. *Egyedül Vagyunk*, 4. évf., 10. sz. (október), 1–3. o.

47 Oláh György (1943): Üzenet a patkányoknak. *Egyedül Vagyunk*, 4. évf., 11. sz. (1943. V. 21.), 15. o.

48 Oláh György: Levél Jaross Andorhoz az alibi-irredentáról és az új világról. *Egyedül Vagyunk*, 1. évf., 2. sz., 3–6. o.

49 Oláh György (1940): Különposta. *Egyedül Vagyunk*, 3. évf., 6. sz. (június), 19–20. o.

50 A jobboldal postaládája. Most Erdélyi József, a költő válaszol. *Egyedül Vagyunk*, 6. évf., 10. sz. (1943. május 7.), 7. o.

51 Oláh György (1940): Mérleg. *Egyedül Vagyunk*, 3. köt., 8. sz. (augusztus), 23–25. o.

S noha itt még csak „kitelepitésről” írt, éppen a saját lapjában állapította meg Bosnyák Zoltán, hogy az európai zsidók kitelepítésére nincs megfelelő földrés, s 1942-ben Oláh maga is naprakész információkkal rendelkezett az előző év során pogromok színhelyévé vált Kijevből, vagyis tudhatta, hogy a náci zsidópolitikában „óriási területek” kijelöléséről szó sem volt.⁵² Később azonban már ő maga is a „rózsatetvek”, a „parazita zsidók összeszedését” követelte, ígérve, hogy „nagy tisztogatás” lesz Európában, amely „a szeméttel együtt sok szépséget, finomságot eléget. A rózsatetvekkel együtt [...] kiszórja a rózsát is.”⁵³

Oláh – ellentétben más fajvédőkkel, például a hitéleti lapokba is író Lendvai Istvánnal vagy Prohászka Ottokárral, akiknek össze kellett egyeztetniük kereszténységüket fajvédő nézeteikkel – sajnos sosem fejtette ki a moralitásról és az erkölcsiségről alkotott nézeteit, így nehéz lenne ezeket összevetni vagy szembeállítani a zsidó vagyon elkobzására, illetve a tulajdonosok kitelepítésére és megölésére adott válaszaival. Mindössze egyetlen cikkét ismerjük, amelyben ellentmondásos módon szólítja fel a keresztény társadalom vagyonújraosztásban nem részesült rétegeit, hogy ne legyenek irigyek a meggazdagodott keresztény kereskedőkkel szemben – figyelmen kívül hagyva, hogy ezen elvhez tartva magát a gazdag zsidókkal szemben sem kellene irigynek lenni.⁵⁴ Ebből a példából is látszik azonban, hogy a moralitást és az általános erkölcsi elveket Oláh feláldozta a faji gondolat oltárán: szociális érzékenységét „fajtársai” számára tartogatta, a zsidók számára már nem. Ezt 1942-es „Zsidókérdés és humanizmus” című írásában⁵⁵ maga is bevallotta:

„A minap egy idősebb barátom arra kért, nézzek a lelkeembe, és mint emberséges, érző ember, mondjam meg őszintén, nem tartom-e megrendítőnek a zsidók mai sorsát Európában? Nem érzem-e lelke mélyén könyörtelennek, igazságtalannak, hogy az emberek, akik nem lehetnek felelősek apjuk, sem fajtájuk bűneiért, születésüktől kezdve baljós csillaggal járjanak a homlokukon? Lealázás, üldözés, kirekesztés legyen a sorsuk szüntelen olyasmiért, amiről ők, mint egyének, igazán nem tehetnek?”

A kérdésre választ is ad cikkében, kifejtve, hogy „radikális megoldás”, a „legkeményebb eszközök” szükségesek a forradalmi és mindent átölelő európai szociális átalakuláshoz, s hogy aki a zsidóság szenvedésével, e „részletélménnyel és részletimpreszióval” foglalkozik, az „nem látja a fától az erdőt”.

„Igazán nem gyönyörködünk a zsidóságra egyes európai országokban rámért szenvedéseken. Isten látja a lelkünk, igazán nem tragédiát, bosszút, az emberi szenvedések szaporodását akarjuk, mikor az egyetemes nagy bűnhődés képeit idehaza annyit idézzük [...] De egy ország sincs talán Európában, mely annyit szenvedett a zsidó nagytőke és a zsidó intellektualizmus prepotenciájától. Ha valahol, akkor nálunk igazán jogosult minden ellenzés. Ha valahol önvédelem az antiszemitizmus, hát itt nálunk csakugyan az.”

Soraiból következik, hogy szerinte a szükséges társadalmi újrendezés és újraosztás pozitív szempontjait kell nézni, nem a zsidóság szenvedését. A „valódi humanizmus” az, mint írta, hogy a törzsmagyarág végre vagyonhoz jut, s hogy „kemény kézzel állítjuk végre félre azt a törpe kisebbséget, amely annyiféleképpen állt útjába a tiszser, húszszor nagyobb

52 Bosnyák Zoltán: Hogyan vándoroltassuk ki a zsidókat? *Egyedül Vagyunk*, 3. évf., 9. sz. (d. n.), 27–31. o.; Oláh György (1942): A kijevei aranykapunál. *Ua.*, 5. évf., 4. sz. 1. o.

53 Oláh György (1943): Hősök és paraziták. *Egyedül Vagyunk*, 6. köt., 11. sz. (V. 21.), 1. o.; Uő.: Zsidóság, pacifizmus, háború. *Ua.*, 1. évf., 1. sz. (1938. október), 18–20. o.; Oláh György (1939): Az irodalom vaskora és a fajvédelem. *Ua.*, 2. évf., 1. sz. (január), 3–5. o.

54 Oláh György (1943): Az M. Kir. Kereskedő. *Egyedül Vagyunk*, 6. évf., 15. sz. (VI. 16.), 1. o.

55 Oláh György (1942): Zsidókérdés és humanizmus. *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 6. sz., 1. o.

közösségnek". Minden humanista magyarnak értékelnie kell, fejtegette tovább, hogy „hány gyermekkori barátunk, volt osztálytársunk áll élénk, hogy bejelentse, hosszú hányódás, apró szükség-állások után végre egyenesbe jutott”, hogy „végre megtalálta a hivatását, végre emberségesebb keresetre tett szert, végre, ha szerényebb keretek között is, de már vállalkozhat és foglalkozhat”. Magyar fiatalok mondhatják végre, hogy „előléptek, cégvezetők, főkönyvelők lettek, [...] mintha az egész világ megváltozott volna, a négy polgárit végzett parasztyermekek, módosabb kisgazdák középiskolás fiai” „kereskedelmi karriert” futnak be, kereskedelmi engedélyt akarnak. „Hol vagyunk még a zsidókérdés teljes megoldásától, és lám, már itt is, ott is kiderül, a keresztény magyar ember is ért az üzleti dolgokhoz és a nagy kereskedelmi vállalatokat szépen el tudnak vezetni 40 éven aluli keresztény aligazgatók és üzletvezetők is.” Ha van is humanizmus, summázta ezt a keresztényi erkölcsiséget és természeti törvényeket feje tetejére állító, egyfajta új közéleti és morális szótárt bevezető eszmefuttatást Oláh, akkor az az „egészségesebb magyar humanizmus”, amely szerint:

„Sokkal kisebb embertelenség egy 5–6%-nyi töredék fiainak visszaszorítása és kirekesztése bármily fájdalmas tragédiák és bukások árán is, mint egy kilencvenszázalékos többség fiait félszázad óta sújtó embertelen és természetellenes állapot fenntartása. Igenis [...] az igazi magyar nagylelkűséget visszatükröző legtisztább, legegészségesebb humanizmus az, ha körömmel, foggal ragaszkodunk ahhoz a helyzethez, amit a vérszerinti és lélekszerinti magyarság legalább az eddigi zsidótörvényekkel elért.”

Sorait azzal zárta, hogy: „Vannak olyan történelmi-összlelki pillanatok, amikor az erőszakot is meg lehet oldani nagy belső megrázkódtatás nélkül [...] Ez ilyen most [...] úgyhogy legyünk egyszer saját magunkkal szemben is nagylelkűek!”⁵⁶ Mint fentebb láthattuk, Oláhnak magának is tudnia kellett a holokausztról, és lapja már 1942-ben is gúnyolódott a munkaszolgálatosok sorsán. A lap karikatúrát közölt a jeruzsálemi Héber Egyetemről, bejárata fölé helyezve a „Tanári karunk Európa-szerte munkaszolgálatra vonult” feliratot.⁵⁷ Oláh – 1939-től már a Magyar Élet Pártjának országgyűlési képviselőjeként – pedig maga interpellált a parlamentben további zsidók kiutasítását követelve a kamenyec-podolszkiji deportálások után.⁵⁸ Az Egyedül Vagyunk – élén Oláh Györggyel – pedig egyenesen ünnepelte a német bevonulás után bekövetkező vagyonfosztást és deportálásokat. 1944. március 24-én Oláh úgy vélte, hogy a megszállás „komoly öröme okot adó órákat” hozott el, „gyors és gyökeres biológiai sepregetést” „az országon elburjánzott mocsári tenyészet ellen”.⁵⁹ Április 7-én „Szirénabúgás” című cikkében arról írt, hogy isteni végítélet zajlik, „erkölcsi forradalom”, ahol angyalok fújják a kürtöt, s egyik oldalon „átszellemült arccal sorakoznak a Jók, a Hősök, az Erényesek, balra riadtan, csüggedten, megrettenve kerengenek a Rosszak, a Bűnözők”, mert „a zsidó-nagyitőkés segítséggel feltámasztott főúri-áldzstenri neobarokknak egyszersmindenkorra vége”.⁶⁰ Egy hónappal később pedig „Nagy május elsejei költözködés” címmel közölt karikatúrát a lap, amelyen a csomagoló és búcsúzkodó „Aladérék” voltak láthatóak.⁶¹

A holokausztot Oláh a társadalmi igazság forradalmi és radikális megvalósításaként értékelte. „Ami most lezajlik, az nem bosszú és pusztítás”, tisztázta egy cikkében, ugyanis „első perctől éreznie kell a munkásnak és a kisiparosnak, hogy amit a zsidóságtól elvesznek, az elsősorban a dolgozóké lesz”.⁶² Következő írásában arról beszélt, hogy a Chorinok, Kornfeldek és Fellnerek vége („a nagy csillaghullás elvitte valamennyit”) nem más, mint „mélységesen mély

56 Uo.

57 Palesztinai helyzetjelentés. *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 15. sz. (1942), 12. o.

58 Oláh György interpellációja. *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 14. sz. (1942), 8. o.

59 Oláh György (1944): Komoly órák. *Egyedül Vagyunk*, 7. évf., 6. sz. (III. 24.), 4. o.

60 Oláh György (1944): Szirénabúgás. *Egyedül Vagyunk*, 7. évf., 7. sz. (IV. 7.), 1. o.

61 Nagy május elsejei költözködés. *Egyedül Vagyunk*, 7. évf., 9. sz. (1944. V. 5.), 9. o.

62 Oláh György (1944): Szirénabúgás. *Egyedül Vagyunk*, 7. évf., 7. sz. (IV. 7.), 1. o.

szociális átalakulás”, ugyanis a „nagy vagyon” most „a népé lett”.⁶³ Ugyanerre utalt „A nagy átalakulás” című cikkében is, amelyben így lelkendezett a deportálásokról, saját élményeit idézve:

„Hiszen kérdezzük meg csak magunktól őszintén: mit mondtunk volna annak, aki ezelőtt két és fél hónappal hozzánk jön, és mint közeljövőben beteljesedő jövendölést, mesélt volna el néhány olyan jelenetet, aminőnek például Beregszász volt tanúja a minap, mikor vitéz Endre László államtitkár megérkezik a gettó kerítésé elé, amely mögött ott szorong már a járás egész zsidósága. Megnyitották neki a kaput, száztagú zsidó rendfenntartó osztag tiszteleg előtte s a gettó vénei kísérik végig. Vagy azt a jelenetet, amikor kíséző nélkül lép oda a sátorlajújhelyi gettó drótkerítéséhez, ahova tizenötezer zsidó költözött be. Aztán egyetlen csendőrs kíséretében vizsgálja végig a területet, amely egy teljesen és tökéletesen új életforma kezdetét, százados zsidó törekvések bukását jelenti. Tedd a szívedre a kezéd és mondd meg őszintén, nem tartottad volna-e lázas álomlátónak azt, aki ezt a két jelenetet neked három hónappal ezelőtt elmondja?”⁶⁴

„Csodálatos forradalom” című írásában pedig a deportált zsidók lakásainak kiutalását nevezte „belső reformnak”, megértéssel jelentve, hogy „száz- és százezrek szeretnének legalább egyet kapni”, „kész átruházási szerződésekkel, zsidó címeikkel” jönnek.

„Eddig csak kívülről, messziről látták őket a zöld linóleummal borított előcsarnokú, nemesebb anyagokkal kiképzett portálójú, modern bérházak otthonait, az igazi kultúrával kiképzett modern villákat s a milleneumi idők tágas, stukkós, műreneszánsz-pompájú lakásait az Andrassy-út és a Városliget környékén, csak, mint távoli délibáb lebegett előttük ez a világ, amelynek legalább kétharmad része a zsidók tulajdona volt. Most egyszerre közelebb szeretnének jutni ehhez az otthon-kultúrához, az albérletből, szükséglakásból legalább egy fokkal közelebb szeretnének kerülni ehhez az életszínvonalhoz, mely a nyugati intelligenciánál az átlagot jelenti.”

A zsidó vagyon elleni rablóhadjárat ilyen cinikus módon való leírását már csak az tetézte, mikor Oláh megemlítette, hogy az érzékeny és empatikus lakásigénylők „nagy megértéssel hallgatják” a hivatal azon válaszát, hogy néhány előre kinézett lakást már odaítéltek bombakárosult családoknak.⁶⁵ Az Egyedül Vagyunk hasábjain elképesztő mértéket öltött a lopás ünneplése. A lap korábban lakodalomra hívta olvasóit kiosztott zsidó földbirtokok átadásakor,⁶⁶ a holokauszt alatt pedig rendre közölt olyan cikkeket, mint hogy „Mi történjék hát az ország elől gondosan elrejtett zsidó képgyűjteményekkel?”, és „Mi lesz a zsidó szobrászok emlékműveivel?”⁶⁷ Oláh ezt a szabadrablást „történelmi elégtételként” értékelte, s „örömmel és megelégedéssel” tapasztalta, hogy:

63 Oláh György (1944): Feri kegyelmes barátai. *Egyedül Vagyunk*, 7. évf., 8. sz. (IV. 21.), 1. o.

64 Oláh György (1944): A nagy átalakulás. *Egyedül Vagyunk*, 7. évf., 9. sz. (V. 5.), 1. o.

65 Oláh György (1944): Csodálatos forradalom. *Egyedül Vagyunk*, 7. évf., 10. sz. (V. 19.), 1. o. A budapesti zsidóságot ekkor még nem költöztették csillagos házakba, s így dacára az Andrassy útra való utalásnak, itt minden bizonnyal vidéki lakások kiutalásáról lehetett szó.

66 Meghívó Hegyaljára, az első átadott zsidó szőlőkbe. *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 13. sz. (d. n.), 3. o.

67 Mi történjék hát az ország elől gondosan elrejtett zsidó képgyűjteményekkel? *Egyedül Vagyunk*, 7. évf., 9. sz. (1944. május 5.), 12. o.; Mi lesz a zsidó szobrászok emlékműveivel? *Ua.*, 7. évf., 10. sz. (1944. május 19.), 4. o.

„Végre, nem álmokép tárul elénk, hanem realitás: a háború tűzéből kikerült új, szocialista Magyarország, egy proletársors átkától, osztályelőítéletek cifra, beteg hazugságaiból és minden zsidó szédelgéstől megszabadult társadalom, amelyben már végre élvezhetjük, hogy idegen salak nélkül, teljesen magunk között vagyunk.”⁶⁸

A holokauszt ideje alatt megjelent összes cikkét megvizsgálva megállapíthatjuk, hogy mindössze egyetlen megjegyzésben adott hangot bármifajta elégedetlenségnek: egy 1944. júniusi vezércikkben futólag megemlítette, hogy büszkébb ember lehetne, ha a március 19-én megindult eseményort a németek nélkül, saját erejéből viszi véghez a magyarság.⁶⁹

Párhuzamba állítva Oláht kollégájával és barátjával, Milotay Istvánnal – aki Budapest bekerítésekor is a közelgő német győzelemről cikkezett (Gyurgyák 2012) –, érdemes megvizsgálni, hogyan reagált Oláh a második világháború hadieseményeire. Ha elfogadjuk Gyurgyák János feltevését – miszerint Milotay minden etikáját és realitásérzékét elhajtva degradálta munkásságát német szolgálatba szegődésekor és a vesztes ügy propagandájának termelésékor –, elmondhatjuk, hogy ugyanez igaz Oláh háborús cikkeire is. A tradicionális magyar-lengyel barátságot elvetette, amikor 1939 szeptemberében arról írt, hogy a lusta, gögös és nagyravágyó lengyel nép elesése talán fájdalmas magyar szemmel, ám történelmileg helyes: „A fehér sas, melynek [...] gögjéhez voltaképpen csak a monokli hiányzott, vérszegény, rosszul táplált, nyugtalan madár” volt, s így a „természeti rendből” következett bukása.⁷⁰ 1943 és 1944 között írt cikkeiben pedig azt fejtegette, hogy „hittel és akaraterővel” még az amerikai flottákat is meg lehet verni. „Lehetetlen, hogy az Isten cserben hagyja” a nemzetiszocializmus híveit, deklarálta Oláh 1943-ban.⁷¹ Ez év végén a lebombázott Berlint „lángokból feltámadó főnixként” írta le, 1944 januárjában pedig arról írt, hogy aki most mer kiszállni a háborúból, azt „verje szét a kalapács”.⁷² 1944 júniusában Oláh a német fővárosban volt, és onnan jelentette, hogy még telve vannak a gabonasilók, a gyárak dolgoznak, és készül az ellentámadás,⁷³ míg egy hónapra rá már azt bizonygatta olvasóinak, hogy majd a Kárpátok hegyei felfogják a szovjet rohamot.⁷⁴ „Hunyadi páncélgránátosok” című cikkében pedig – talán önámításba esve, talán utolsó leheletével is hazudva – Oláh azt írta, hogy sajnos még egy hónapot kell várni a hadifordulatra, de akik vereséget vizionálnak, azok „teljesen félreértik a nagy világmérfőkzés végső lényegét” (sic!), mert a mi barátaink „Európa legkülönbjei”.⁷⁵ Hogy ezen mit értett, azt már nem fejthette ki olvasói előtt, mert ezzel a cikkel – és a lap 1944. november 17-ei utolsó számával – az Egyedül Vagyunk többé nem került nyomtatásba.

Nincs arra utaló forrás, hogy Oláh részt vett volna a nyilas terrorban. Annyi bizonyos, hogy a nyilas puccsot követően nyilas politikusok társaságában mutatkozott – de a „nyilas parlament” jegyzőkönyvében nem szerepel⁷⁶ –, illetve egy budapesti művészház (Fészek Művészek Clubja) igazgatójának nevezték ki (Bánóci 1995). Tevékenysége minden bizonnyal kimerült a további cikkírásban és a körülötte összeomló kollaboráns Magyarország „kulturális tisztogatásának” szellemi segítségével. Személye ellen 1949-ben eljárást indítottak uszító cikkeiért, ám rövidesen megállapították, hogy

68 Oláh György (1944): Történelmi elégtétel. *Egyedül Vagyunk*, 7. évf., 11. sz. (VI. 2.), 1. o.; Halljuk Prohászka szavát a rádióban. Uo., 14. o.; Két honvéd beszélget. Ungvár thj. város díszközgyűlésén elmondotta Oláh György. Uo., 7. évf., 17. sz. (1944. VIII. 25.), 3. o.

69 Oláh György (1944): A névtelen levél. *Egyedül Vagyunk*, 7. évf., 12. sz. (VI. 16.), 1. o.

70 Oláh György (1939): A lengyel önvád. *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 8. sz. (október), 1. o. Lásd még: Oláh György levele Megerle Károlyhoz. Uo., 4. évf., 5. sz. (1941. május), 1–2. o.

71 Oláh György (1943): Jövendőlések. *Egyedül Vagyunk*, 6. évf., 21. sz. (X. 8.), 1. o.

72 Oláh György (1943): A remegő oroszlán. *Egyedül Vagyunk*, 6. évf., 26. sz. (XII. 17.), 1. o.; Uő. (1944): „Akkor belépek a szociáldemokratákhoz!” Uo., 7. évf., 2. sz. (I. 28.), 1. o.

73 Oláh György (1944): Ahol a megtorlás készül. *Egyedül Vagyunk*, 7. évf., 13. sz. (VI. 30.), 1–2. o.

74 Oláh György (1944): A Kárpátok. *Egyedül Vagyunk*, 7. évf., 15. sz. (VII. 28.), 1. o.

75 Oláh György (1944): Hunyadi páncélgránátosok. *Egyedül Vagyunk*, 7. évf., 23. sz. (XI. 17.), 1. o.

76 Szöllősi Jenő említi Oláh nevét 1945. február 2-ai felszólalásában. *Törvényhozók Nemzeti Szövetsége Sopronban tartott üléseinek jegyzőkönyve*, 1944., 1. köt., 142. o.

Nyugatra távozott, és az ügyet ezzel lezárták.⁷⁷ Egy ideig az a hír terjedt róla, hogy főbe lőtte magát Salzburgban,⁷⁸ ám – a *Katolikus Lexikon* adatai szerint – Németországba, majd Olaszországba menekült, álnéven egy liguriai kolostorban talált menedéket. 1947-ben kiadását kérték, majd 1948-ban kivándorolt Argentínába. Buenos Airesben, majd az 1960-as évektől Córdobaiban élt, ahonnan 16 éven át írt emigráns lapokba.⁷⁹ Oláh az emigrációban is aktív író volt, ám munkásságának legfontosabb részét az Egyedül Vagyunk szerkesztőjeként végezte. Rövid kitekintésünket emigrációs éveire segíti, hogy legfontosabb esszéit publikálta *Az antikrisztus itt jár közöttünk* címen 1972-ben. Ez az írása egy a távoli múltból a modern világba csöppent öregember benyomását is kelthetné: meglepve ír a televízióról, esszét szentel a miniszoknyák rossz hatásának, és hüledezik, hogy pornóújságot vehet öt perc sétára a Vatikántól (Oláh 1972). Érdekesebb azonban, ahol afeletti haragját fejt ki, hogy Nyugaton alig kapni könyvet az ukrán holodomorról:

„Ugyanazok, akik Hitler rémtetteit negyedszázad után is annyi könyvben, TV-én újra meg újra részletesen tárgyalják, hogy a világ ne felejtse, ezeket a rémtetteket, örök történelmi titokként akarják kezelni? Mit szabad felejteni ma az írónak és mit nem?” (Oláh 1972: 133).

Másutt arról írt, hogy Hitler örültsége ellen vívott háborút a Nyugat, s soraiból szinte azt is hihetnénk, hogy ő neki semmi köze nem volt ehhez, vagy hogy nem ő lelkenedett a magyar zsidóság majdnem teljes kipusztításán 1944-ben (Oláh 1972). Hasonlóan álságos volt, amikor – egykori Imrédy-párti, ám deklaráltan nyilasbarát publicistaként – a „szegény, boldogult” Bajcsy-Zsilinszky Endre emlékének megőrzésére szólította fel olvasóját (Oláh 1972: 235, 250).

A háború és a holokauszt utólagos értékelése mellett érdekes látni, hogy egykori, a Népszava által felfedezni vélt „baloldali” (potenciális szociáldemokrata) gyökereit meg nem tagadva miképp írta le a két háború közti időszakot Oláh György. Mint kifejtette, szerinte a Horthy neve által fémjelezett rendszer olyan volt, mint a hatvanas évek amerikai kapitalizmusa, és büszkén vallotta, hogy:

„E sorok írója még a falukutatók divatja előtt, a Bethlen-korszakban megírta *Három millió koldus* címen vádiratát a Trianonban elszegényedett magyar viszonyokhoz nem illő, korszerűtlen, csak a falu proletárjait szaporító mamutbirtok-rendszer ellen. Éveken át ostromolta a társadalmi elkorhadást jelképező ál-dzsentry képletet”

– írta Oláh, láthatóan sérelmezve, hogy napjaira a kommunisták vallották magukat a nagybirtok egyedüli kritikusainak, elfeled(tet)ve az ő nevét (Oláh 1972: 238–239, 151). Ugyanezzel a logikával az 1956-os felkelőket „marxista hazafiaknak” nevezte, akik elvetették a szovjet diktatúrát, ám nem a baloldali népuralmat (Oláh 1972: 250). A hidegháborúban – ahogyan arról Eckhardt Tibornak írt 1970-es karácsonyi levele is tanúskodik – egyértelműen a Moszkva-ellenes táborba sorolta magát, meglepő kijelentést téve:

„Moszkva egy napig sem mondott le világhatalmi törekvéseiről [...] Két bekerített gyenge hadállás: Berlin és Izrael tartja még vissza ideig-óráig a vörös áradat hömpölygését az Atlanti-óceán felé. Meddig fognak a számításban jártas zsidók kitartani ebben a szerepben?” (Oláh 1972: 280)

77 *Budapest Főváros Levéltár*, VII. 5.e.1949/21304. A sovány iratanyagban Oláh néhány válogatott antiszemita cikke szerepel, például Jókai zsidó özvegyének hagyatékáról és a beregszászi gettóról. Lásd 9. és 19. oldalak.

78 Agyonlőtte magát Oláh György, az Egyedül Vagyunk volt főszerkesztője, *Huszadik Század*, <http://www.huszadikszazad.hu/1946-junius/bulvar/agyonlotte-magat-olah-gyorgy-az-egyedul-vagyunk-volt-foszerkesztoje> (letöltés: 2016. XI. 17.).

79 Oláh György, *Katolikus Lexikon*, <http://lexikon.katolikus.hu/O/Ol%C3%A1h.html> (letöltés: 2016. XI. 17.).

Korábbi antiszemitizmusát nyilván nem feladva Oláh a szabad világ hadállásaként méltatta Izraelt, többször kifejtve könyvében, hogy – az örmények mellett – csodálja az izraelieket nemzeti kultúrájuk és a héber nyelv felelevenítéséért (Oláh 1972). A hidegháborúban azonban mégis Amerika bukását jósolta, az ugyanis „elavult”, liberális-kapitalista elveket vallott. Mint Eckhardtnak írta, kilátástalannak látta jövőjét, és már azt sem tudta, hova érdemes elköltöznie a tradicionális elveket valló embernek („talán Japánba”). Levelei szerint valamiféle spirituális ébredést keresett a bukott nyugati kapitalizmus és a marxizmus között lavírozva, „a transzcendenst [...] az atom-bomba korában” (Oláh 1972: 280–283). Hogy ezt megtalálta-e a katolikus egyházat egykor még liberalizmusáért ostorozó⁸⁰ Oláh, nem fogjuk megtudni; egy az emigrációban készült fotó – amely az interneten 2014-ben még elérhető volt – jezsuita papok társaságában mutatta őt.⁸¹ Az az 1940-es jóslata azonban nem vált be, amely szerint ha a Szövetségesek („a zsidóság”) nyernek, akkor majd „egy perc nyugta nem lesz annak, aki a zsidótörvényekért bármiben is felelősnek mondható, aki részt vett bárminő nacionalista fajvédő megmozdulásban, aki egyetlen dicsérő szót talált Hitler vagy Mussolini politikájára”.⁸² Mint megannyi háborús bűnös és a holokauszt során rablásra és gyilkolásra uszító zszurnaliszta, Oláh György is békében hunyt el az emigrációban 1981. szeptember 13-án.

Oláh György maga szeretett a kultúremler szerepében tetszelegni, aki komoly szellemi munkát végez lapjával; emigráns társai azt írták róla, hogy már „több mint publicista”, egyenesen „nemzeti filozófus”.⁸³ Ennél azonban sokkal több igazat mondott magáról, mikor „Az irodalom vaskora és a fajvédelem” című írásában azt írta, hogy a művészetnek nyers faji érdekeket kell szolgálnia.⁸⁴ Máshol egy futó megjegyzésében ennél is többet árult el:

„Mire való tulajdonképpen az úriember? [...] Semmire sem való. Gyakorlati haszna nincs, mi-
képp semminek sincs, ami csupán szép [...] Mi haszna van a rózsának, a szívérványnak, az
oroszlánnak? Hasznos a krumplic és az igásló.”⁸⁵

Világnézetét tekintve pedig talán 1942-es cikkében volt a legőszintébb, amikor azt írta, hogy célja a gazdasági szabadság és az egyéni szabadság felszámolása – jellemző módon ebben a sorrendben.⁸⁶ A két háború közötti ország sikerélvezőivel szembeni támadásaival – és a holokauszt előtt és alatt írt zsidóellenes uszításaival – majdnem sikerrel is járt ennek elérésében. Különösen szembeötlő, hogy a korábban még jóindulattal és empátiával rendelkező író – lásd a *Három millió koldus* keresztényi együttérzéssel telt lapjait (Oláh 1928) – hogyan vált deklaráltan érzéketlen és a szenvedéstől elforduló (ha azt épp meg nem ünneplő), a tényeket tudatosan figyelmen kívül hagyó (sommásan szólva: *hazug*) sajtómunkássá.

Konklúzióként elmondható, hogy Oláh kevésbé feldolgozott munkássággal rendelkező, fontos sajtó- és politikai szereplője volt a két háború közötti és a második világháború alatti Magyarországnak. Érdekes, hogy nevének legkorábbi méltató említései a szocialista és az urbánus sajtóban jelentek meg. Munkássága alatt részletekbe menően próbálta bizonyítani, hogy a marxizmus kapitalizmuskritikájának megállapításai helyesek, csupán annak megoldási javaslatait vetette el. Ellentétben a koncepciózus múltrendszerbeli munkák képével, Oláh egy szocialista múlttal (és kivételes módon *utóélettel*) rendelkező meggyőződéses forradalmár volt, akinek munkássága különösen az antiszemita állami újraosztásra, a faji alapú kultúrrombolásra és a nemesi réteg magántulajdon-jogaival szembeni támadásokra fókuszált. Kevés más szerző akad a kor nem nyilas, ám szélsőjobboldali, Imrédy-párti publicistái között, akinek forradalmi, antikapitalista világnézete ilyen erősen megmutatkozott. Munkásságának egyedi jellege nem annak

80 Oláh György: Menekülők, *Új Magyarország*, 1934. IX. 26., 1. o.

81 Hírek, *Hunhír Infó*, <http://hunhir.info/index.php?pid=hirek&id=30673> (letöltés: 2014. XII. 10.).

82 Oláh György (1940): Különposta. *Egyedül Vagyunk*, 3. évf., 5. sz. (május), 11–16. o.

83 Oláh György (1943): Mit végeztünk? *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 1. sz. (I. 1.), 1. o.; Gábor Áron: Az antikrisztus itt jár köztünk. *Magyar Hírlap* (Buenos Aires), 1974. I. 14., 3. o.

84 Oláh György (1939): Irodalom vaskora és a fajvédelem. *Egyedül Vagyunk*, 2. évf., 1. sz. (január), 3–5. o.

85 Oláh György (1942): Az utolsó úriember. *Egyedül Vagyunk*, 5. évf., 1. sz., 1–3. o.

86 Oláh György (1942): Egy szovjet bomba kráterénél (Zilahy alapítványához). *Egyedül Vagyunk*, 4. évf., 20. sz. (IX. 23.), 1. o.

zagyvasága vagy látványos antiszemitizmusa. Oláh végig az „elnyomott, szegény magyarság” vélt ellenfelei ellen tört: az általa egy táborba sorolt, egyébként egymást is kizáró „feudálisok”, marxisták, zsidók és kapitalisták támadása volt fő célja. A cikkein átívelő motívum a liberalizmus- és magántulajdon-ellenesség, a teljes „Bethleni Magyarország” lerombolása. Ezen igyekezetében még a korszak nemességét is erőteljesen támadta, ami kevés munkatársára volt jellemző. Így lehetett írásaiban egyszerre súlyos szitokszó „Ashavér” és „XIV. Lajos”.

Oláh György

Cikkeiben egy új generáció tagjaként mutatkozott be, amelyet a náci mintájú tömegmozgalmak inspiráltak. Egyértelmű határt vont saját generációja és a Magyarországot „sírba döntő” „apák” korosztálya között. Írásaiból kitérnek, hogy nem sok különbséget látott az olasz fasizmus, a nácizmus, a falangizmus és saját, fajvédő irányzata között: mindegyiket a „liberális-zsidó reakció” és a marxizmus elleni világméretű lázadás részeként könyvelte el. Figyelemre méltó az a levele, amelyben a tömegmozgalmak iránti lelkesedését fiatalkori szocialistaszimpatiájára vezeti vissza. Oláh a második világháború alatt kiélhette a magántulajdon intézményével szembeni ellenérzéseit: a zsidó vagyon kisajátítását „nagy lehetőségként” leíró cikkei különösen felkavaróak. Szóhasználatán azonban érezhető, hogy tisztában volt programjának erkölcstelen mivoltával: mint láttuk, a kisajátításra „most” látott időt, azaz a tettet csak az adott pillanat körülményei között tekintette „büntetlenül” kivitelezhetőnek.

A fentiekbe illeszkedve külön említést érdemelnek a holokauszt során publikált cikkei, amelyek kiemelkednek az 1944 márciusa után megjelent írások közül. Oláh ugyanis nem egyszerűen elhallgatja a holokauszt eseményeit, hanem (eltekintve a deportált zsidók megölésétől, hiszen gyilkolásról csak közvetve beszélt) pozitív színben mutatja be azokat olvasói előtt. A gettósítás, a zsidó vagyon elvétele és a hiányzó zsidó lakosság mind a sok-sok éves fajvédő követelések és programok teljesítése volt. Oláh nyíltan írt egy új, diszkriminatív, „magyar humanizmusról” (eleve szembemelve a szó definíciójával). A vagyon kiosztása nála a szegénység felszámolására tett szociális lépés, a „nyugati átlag” életszínvonal elérésének útja. Emigrációs írásai egy a modern világ által megkavart, ám objektíve téves meggyőződése mellett továbbra is kitaró személy képét mutatják, aki viszont ugyanúgy nem volt képes szembenézni a holokausztban való részességével, mint ahogy nem volt képes elfogadni a háborús események tényeit sem. Ritka eset, hogy egy a holokauszthoz ilyen szorosán kapcsolódó író reflektált volna a holokausztirodalomra és a holokausztkutatás jelenségére, ám Oláh, talán nem meglepő módon, hagyományos holokausztrativizáló álláspontot foglalt el: a soá helyett, mint láttuk, a szovjet bűnökről, a holodomorról akart beszélni. Érdekes és a hazai emigráns jobboldali sajtóban messze nem tipikus motívum, hogy Izraelre a nyugati világ egyik veszélyeztetett hidegháborús bástyájaként tekintett. Ennek ellenére nem támogatta egyértelműen a kapitalista szabad világot sem. S ugyan munkásságának egy fontos részét – az antikapitalista demagógiát – az utókor is átvette, így is igaz marad vele kapcsolatban Barsi Ödön megjegyzése: mire mondandóját elvégezte, már „nem hallotta senki”.

Irodalom

- Barsi Ödön (2012): *Északi fény. Napló 1944*. Budapest: Publish Drive.
- Bánóci Zsuzsa (1995): Fészek Művészek Clubja, 1901–1949. *Ars Hungaricana*, 15. évf., 1–2. sz., 63–79. o.
- Gulyás Pál (2002): *Magyar írók élete és munkái*, 19. kötet. Budapest: Argumentum.
- Gyurgyák János (2012): *Magyar fajvédők*. Budapest: Osiris.
- Heinze, Carsten (2017): Heroism and “Volksgemeinschaft” (Ethnic Community) in National Socialist Education 1933–1945. *Paedagogica Historica*, vol. 53, no. 1–2, pp. 115–136.
- Miller, James W. (1941): Pre-War Nazi Agrarian Policy. *Agricultural History*, vol. 15, no. 4, pp. 175–181.
- Márkus László (1979): A legújabbkori magyar sajtótörténetírás módszertanáról; különös tekintettel az 1919–1944 közötti magyar sajtó történetére. *Századok*, 113. évf., 3. sz., 884–901. o.
- Oláh György (1928): *Három millió koldus*. Miskolc: Magyar Élet.
- Oláh György (1932): *Lázadás a Tiszánál. Kalandos korrajz*. Budapest: Signer és Wolfner.
- Oláh György (1935): *Őrvezetőből diktátor. Hitler forradalma, 1920–1932*. Budapest: Stádium.
- Oláh György (1972): *Az antikrisztus itt jár közöttünk*. Buenos Aires: Transsylvania.
- Ormos Mária (1993): *Hitler*. Budapest: Twins.
- Papp Barbara (2008): Az Egyedül Vagyunk külpolitikai tájékozódása. *Valóság*, 51. évf., 7. sz., 98–105. o.
- Pogány György (1986): A Stádium Sajtóvállalat rt. története és kiadványai (1921–1944). *Magyar Könyvszemle*, 102. évf., 1. sz., 39–52. o.
- Sipos Péter (1970): *Imrédy Béla és a Magyar Megújulás Pártja*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Sipos Péter (1971): Milotay István pályaképehez. *Századok*, 105. évf., 3–4. sz., 709–735. o.
- Ungváry Krisztián (2012): *A Horthy-rendszer mérlege. Diszkrimináció, szociálpolitika és antiszemitizmus Magyarországon*. Budapest & Pécs: OSZK & Jelenkor.

Abstract

This paper discusses certain aspects of the far-right columnist György Oláh's previously unexplored journalistic career. It draws to a large extent upon sources from between 1927 (the year Oláh's first sociography was published) and 1944. It quotes books and articles written by Oláh and published in his journal *Egyedül Vagyunk* (We Stand Alone) in order to understand his worldview and his role in anti-Semitic redistribution and the Holocaust. It also presents Oláh's particular euphemisms for anti-Semitic hate-mongering, his choice of propaganda and his revolutionary economic views. Contrary to the statements of the historiography of state socialist system, Oláh did not represent the interests of great landowners. From his writings emerge the silhouette of a propagator of radical anti-Semitic redistribution, a firm believer in the total role of the state and a revolutionary journalist who celebrated the Holocaust as it was happening in Hungary.

Veszprémy László Bernát (1993) történész, független kutató, az Universiteit van Amsterdam Holocaust and Genocide Studies MA-képzésének végzős hallgatója. A *Szombat* zsidó kulturális folyóirat és az izraeli Új Kelet Online állandó külsős munkatársa